

MEMÒRIA COMENTADA DE LES ACTUACIONS REALITZADES - ANY 2014

a) Assessorament legal a persones estrangeres a la xarxa d'oficines del CITE a Catalunya

1. Visites / usuaris / consultes

Durant l'any 2014, les oficines del CITE a Catalunya han rebut 13.790 visites. Això ha comportat que s'hagin atès 9.436 persones, que han plantejat 24.966 consultes. La mitjana de visites per persona ha estat d'1,46 i la de consultes per visita de 1,82.

Volem destacar l'elevat nombre de visites i de consultes realitzades com a indicador de la feina feta pels nostres assessors i assessores a la xarxa d'oficines del CITE arreu de Catalunya.

En relació amb l'any 2013, s'observa una reducció del nombre de persones ateses deguda, en part, al tancament de les nostres oficines al Masnou i a Ripollet. Tanmateix, tot i aquesta reducció s'observa un increment del nombre de consultes per visita, i per tant la durada d'aquestes visites.

2. Gènere

Pel que fa a la distribució per gènere, s'observa un increment respecte de l'any 2013 pel que fa a nombre de dones ateses, que se situa en el 57 % del total de persones ateses. Volem destacar que en la seva immensa majoria es tracta de dones amb un projecte migratori propi i no de dones reagrupades, especialment en el cas de les dones que provenen d'Amèrica Llatina

3. Tipus de consulta

Les principals consultes realitzades per les persones ateses a les nostres oficines han estat l'arrelament social (el 15,7 % del total), la renovació de l'autorització de residència (14 %) i la renovació d'autorització de treball i (el 13,9 %).

En relació amb la memòria de l'any 2013, s'observa una manteniment de les consultes vinculades a l'arrelament social i les renovacions d'autorització de treball i de residència, però també apareixen amb força les vinculades amb les targetes comunitàries (10,1 %).

En aquest sentit, els efectes de la crisi i l'increment de l'atur estan clarament darrera de l'elevat nombre de les consultes sobre les renovacions, ja que moltes persones no disposen de contracte de treball o no han cotitzat el mínim requerit per poder renovar les seves autoritzacions de treball. Però el més important és el manteniment d'un nombre elevat de consultes sobre l'arrelament social, que posen de manifest l'existència d'un nombre important de persones que porten més de 3 anys en situació irregular i que ja podrien acollir-se a aquest procediment de regularització. D'altra banda, també convé destacar les dificultats que comporta la situació actual per aconseguir un contracte de treball, requisit indispensable per poder acollir-se a aquest procediment.

També apareix com una consulta destacada, les que fan referència a les targetes de familiars de comunitaris, vinculades als nous requisits establerts per a aquests col·lectiu.

D'altra banda, tot i que molt més minoritàries (2 % del total), s'ha incrementat el percentatge de consultes vinculades a la mobilitat internacional de treballadors. En aquest sentit, s'han atès 502 consultes, el 60,6 % dones. Per origen, el primer país és l'Estat espanyol, amb un 24,5 %, seguit del Marroc (21,3 %), Senegal (7,4 %) i Equador (5 %).

Malauradament, en el cas de les persones estrangeres que volen desplaçar-se a un altre país de la UE el fet que l'obtenció de la targeta de llarga durada - UE requereixi que es disposi d'un contracte de treball en el país de residència impossibilita, de fet, aquesta possibilitat de cercar feina en un altre país.

L'edat és una altra dada significativa, ja que gairebé el 72 % de les persones que fan consultes de mobilitat tenen entre 31 i 50 anys, en molts casos persones aturades de llarga durada que busquen una oportunitat laboral fora de l'Estat espanyol, moltes vegades amb poca capacitat acadèmica i lingüística.

Una dada rellevant és que el 51 % de les persones que fan consultes sobre mobilitat es troben treballant.

4. Com s'accedeix al servei?

La majoria de les persones usuàries del CITE (el 53,2 %) han accedit al nostre servei recomanades per algun amic o familiar. Això es deu a la llarga trajectòria de la nostra entitat, de més de 28 anys de servei continuat a Catalunya, i al gran nombre de persones ateses.



Altres vies d'accés al nostre servei són les derivacions dels ajuntaments (31,3 %) i del mateix sindicat (13,3 %). Cal esmentar que les nostres oficines es troben ubicades tant en locals municipals com sindicals.

5. Principals països d'origen

El cinc primers països per nombre de persones ateses són el Marroc (13,9 %), Bolívia (10,8 %), Hondures (5,6 %), Colòmbia (5,4 %) i Equador (5,3 %). Tanmateix, si tenim en compte el conjunt de persones originàries de països llatinoamericans, aquestes representen més del 50 % del total de persones ateses. En relació amb el 2013, es mantenen els 2 primers països i puja Hondures al tercer lloc.

La major presència de persones procedents de països llatinoamericans també explica el major pes de dones ateses des de fa uns anys. Així, podem veure com el 70,8 % de les persones ateses enguany de Bolívia han estat dones, com també ho han estat el 81,3 % de les d'Hondures o el 63 % de les de Colòmbia o el 65,6 % d'Equador. En canvi, aquest percentatge baixa al 46,2 % en el cas del Marroc. En aquest últim cas, cada cop més es tracta de dones amb projecte migratori propi, que trenca amb el tòpic que l'arribada de dones marroquines està vinculada a processos de reagrupament familiar.

6. Edat / habitatge / estat civil

Pel que fa a l'edat, només destacar que la immensa majoria es troben en edat laboral. També es manté la mateixa distribució per edats que en anys anteriors. D'altra banda, el 64,4 % viu en família. Tanmateix, la família s'ha d'entendre en un sentit més extens que el de la família nuclear, que és la que impera a la nostra societat. Moltes vegades són les dificultats per aconseguir un habitatge en condicions o les dificultats per fer front al pagament del lloguer o la hipoteca el que els porten a compartir l'habitatge.

Pel que fa a l'estat civil, el 39,6 % de les persones ateses estan casades i el 8,1 % són parella de fet, davant del 41,5 % que estan solteres. Aquestes dades, conjuntament amb les vinculades a l'habitatge i l'edat, evidencien l'estabilització creixent dels fluxos migratoris al nostre país.

7. Estudis i coneixement de llengües

El 51,1 % de les persones ateses (el 59,3 % són dones) tenen estudis mitjans, professionals o superiors. Malauradament, aquest important potencial social es malbarata, ja que la majoria de les persones estrangeres ocupa llocs de treball de baixa qualificació. A això s'hi sumen les dificultats que tenen aquestes persones per

homologar les seves titulacions acadèmiques. Aquesta manca d'homologació comporta moltes vegades dificultats per accedir a cursos de formació ocupacional a persones en atur o optar a ofertes d'ocupació pública.

Pel que fa al coneixement de català i castellà, encara s'observa una gran diferència entre les competències en les dues llengües. Això es deu a l'origen llatinoamericà d'una part molt important dels usuaris, que tenen un bon domini de la llengua castellana, però que, en canvi, mostren importants dificultats en relació amb el català. Tot i això, en els darrers anys s'ha donat un fort increment de les persones que declaren comprendre el català. Això es dona en major mesura entre les dones, ja que moltes d'elles treballen en el servei domèstic o en la cura de persones, cosa que els permet tenir un major contacte amb la llengua catalana.

8. Situació legal

En el 2014 hi ha un increment de 5 punts percentuals de la irregularitat respecte a l'any 2013, que ja representa el 40,7 % del total de persones ateses. Tot sembla indicar que aquest increment està vinculat a les dificultats de moltes persones per renovar les seves autoritzacions a causa de la crisi.

Per països de procedència, el Marroc és el primer país en el total de persones en situació irregular (el 10,6 %), seguit de Bolívia (el 7,4 %), Hondures (el 7,4 %) i Equador (5 %).

Com ja hem dit en memòries anteriors, en el cas de Marroc hi actuarien dues forces oposades: l'antiguitat i l'estabilització de la població immigrada d'origen marroquí en el nostre país afavoriria la regularitat, però, per altra banda, la proximitat geogràfica afavoriria l'arribada de persones en situació irregular. Tanmateix, també s'hi hauria de sumar la caiguda en la irregularitat de persones que ja tenien els seus papers a causa de la crisi, en ser aquest col·lectiu un dels més afectats per l'atur.

Pel que fa a la situació d'irregularitat de les persones procedents de Bolívia estaria vinculada a la imposició de visat al 2006, que va comportar, a partir del 2009, un gran nombre de consultes sobre arrelament social en portar més de tres en situació irregular al nostre país. Això sí, amb les dificultats per trobar un contracte de treball, que és un dels requisits per poder acollir-se a aquest procediment.

Si analitzem l'evolució de la situació legal dels darrers anys, es posa de manifest una lleu per continuat increment de la irregularitat, que està vinculat a les dificultats de poder renovar les seves autoritzacions per les que passen moltes persones immigrades a causa de la crisi econòmica.

9. Situació laboral

Enguany s'ha produït una lleu reducció del nombre de persones que treballen respecte l'any anterior: així s'ha passat del 52,6 % de les persones ateses que treballaven al 2013 al 51,1 % al 2014.

Per sectors, i per primera vegada en els darrers quatre anys, s'observa un lleu increment de l'ocupació de persones estrangeres en el sector de la construcció, un sector altament masculinitzat, que passa del 4,7 % al 2013 al 5,1 % al 2014. D'altra banda, segueix incrementant-se el pes del servei domèstic, que ja representa el 45,4 % del total, dos punts percentuals més que al 2013 i es manté el pes dels altres serveis, amb un 18,2 %. Ambdós sectors tenen una presència molt important de dones.

Per tant, podem veure com es confirma que la caiguda d'ocupació afecta més els homes que les dones. El nombre d'homes que no treballa passa del 55 % al 2013 al 57 % al 2014 (un 2% més respecte a l'any anterior). Per contra, la manca d'ocupació entre les dones és una mica més baixa: del 41 % que no treballava al 2013 es passa al 43 % al 2014.

La caiguda d'ocupació afecta especialment el Marroc, que representa el 18,4 % del total de persones que no treballen, seguit de Bolívia (6,6 %), Colòmbia (5,4 %), Equador (4,9 %) i el Senegal (4,6 %).

10. Treball regular / irregular

Durant l'any 2014 s'ha observat un important increment del treball irregular respecte el 2013, que ara representa el 54,3 % del total de les persones que treballen.

El treball irregular afecta especialment el sector del servei domèstic, que representa gairebé el 51 % del total, i els altres serveis (el 17 %), i es redueix a la construcció per la caiguda de l'ocupació. Per tant, afecta especialment les dones.

Per països, afecta especialment Bolívia (12,1 % del total), un col·lectiu altament feminitzat (el 71 % són dones), seguit del Honduras, Marroc i Paraguai.

Si analitzem el comportament dels darrers anys, veiem com després de la important caiguda fruit del procés de regularització extraordinària del 2005 que deixa el treball irregular al 35 % al 2006, es produeix un increment en els anys de bonança econòmica que arriba al 53,2 % i a partir d'aquí, ja en plena crisi econòmica, aquest percentatge té tendència a reduir-se per la destrucció de l'ocupació, encara que en

el darrer any ja s'observa un increment del treball irregular, que s'haurà de comprovar si això representa un canvi de tendència en anys posteriors.

11. A tall de conclusió

Les dades recollides a la memòria del CITE de l'any 2014 posen de manifest, com les memòries dels darrers anys, els efectes de la crisi econòmica entre les persones immigrades.

És evident que aquestes dades no es poden extrapolar al conjunt de la població estrangera que resideix a Catalunya, ja que es tracta de les persones que hem atès des del nostre servei d'assessorament legal a Catalunya. Tanmateix, pel nombre de persones ateses i la distribució territorial de la nostra xarxa d'oficines sí que podem afirmar que s'acosten a aquesta realitat, i si més no, marquen tendències sobre la situació de la immigració a casa nostra, especialment quan es compara una sèrie ample de memòries.

Aquests efectes tenen a veure amb les consultes vinculades a l'accés i al manteniment de la regularitat, però també les vinculades a la mobilitat internacional de treballadors, per part de molts treballadors i treballadores –nacionals i estrangers– que cerquen una oportunitat laboral en un país estranger.

Una realitat migratòria molt més dinàmica

La crisi econòmica que està afectant actualment l'Estat espanyol ha provocat un canvi en el model que regia els fluxos migratoris en els darrers anys, especialment en la darrera etapa de creixement econòmic. En aquest sentit, s'ha passat d'un model basat en l'arribada continuada de població estrangera atreta per la demanda d'un model productiu intensiu en mà d'obra i de baixa productivitat a una situació més complexa en què es donen a la vegada processos d'arribada de nova població estrangera, amb altres de retorn o reemigració, però també d'emigració de població espanyola, nacionalitzada o d'origen.

La realitat és tossuda, i les diferències de riquesa entre les dues ribes del Mediterrani generen fluxos Sud-Nord, fins i tot havent d'arriscar les seves vides, com hem pogut veure recentment.

Aquesta nova situació migratòria marcada per una major complexitat ha comportat que a partir de l'any 2013 augmentés de manera creixent la demanda d'informació sobre la possibilitat de trobar feina en un altre país per part de persones joves nascudes aquí o de persones immigrades.

El Servei de Mobilitat Internacional de Treballadors del Centre d'Informació de Treballadors Estrangers (SMIT-CITE) facilita tota la informació prèvia necessària perquè la persona que ha pres la decisió de buscar una oportunitat laboral en un altre país la dugui a terme amb qualitat i amb coneixement dels seus drets i de l'entorn social i laboral del país de destinació.

La crisi econòmica és darrera de les dificultats de mantenir o accedir a la regularitat administrativa

Les dades de la nostra memòria posen de manifest les dificultats de les persones estrangeres ateses a les nostres oficines per mantenir o accedir a la regularitat com a conseqüència de la crisi econòmica, que fa difícil garantir els requisits per renovar les autoritzacions de treball o residència, o per acollir-se a l'arrelament social -per manca de cotitzacions a la Seguretat Social, finalització dels subsidis o manca de contracte de treball- amb el efectes que això pot tenir també per al manteniment de la regularitat de les famílies de les persones estrangeres.

És especialment greu la situació de moltes famílies estrangeres reagrupades, que no poden renovar les autoritzacions de tots els membres de la unitat familiar perquè no disposen dels recursos mínims necessaris, cosa que afecta especialment molts nens que estan caient en la irregularitat.

Una legislació d'estrangeria ineficaç per gestionar la situació actual

Amb això es posen de manifest els efectes negatius d'una legislació d'estrangeria pensada més per gestionar un fluxos d'entrada en un moment de creixement econòmic, però incapaç de gestionar correctament una situació de crisi de llarga durada

La política d'immigració de l'Estat espanyol s'ha caracteritzat per una concepció utilitària de la immigració que ha estat vista com un recurs necessari per a donar resposta a la demanda del mercat de treball en un moment de creixement econòmic. És a dir, com un recurs a gestionar i no pas com persones subjectes de drets.

En aquest sentit, és necessari un canvi radical en les polítiques immigratòries a l'Estat espanyol i passar d'una política centrada en el control de fluxos i en una concepció utilitarista de la immigració a una política que graviti sobre els drets de ciutadania.

És per això que des de CCOO de Catalunya es reclama de manera urgent a la Delegació del Govern central que promogui les mesures necessàries per flexibilitzar

els procediments d'accés i el manteniment de la regularitat administrativa mentre duri l'actual situació de crisi.

En aquest sentit, el document *67 propostes del Consell Municipal d'Immigració de Barcelona. Propostes per afavorir la inclusió de les persones immigrades dins el marc de la Llei d'estrangeria*, aprovat el mes de juliol d'enguany i en què hi va participar l'assessora jurídica del CITE, representa un bon full de ruta a seguir per millorar les possibilitats de les persones immigrades per mantenir o accedir a a la regularitat administrativa.

b) Altres actuacions. Sessions formatives i informatives. Formació interna

Més enllà de la feina d'assessorament individual realitzat des de la nostra xarxa d'oficines arreu de Catalunya, cal esmentar també en el marc d'aquesta memòria, l'assessorament prestat als diferents tècnics municipals on tenim oficina en matèria d'estrangeria i mobilitat internacional de treballadors i treballadores.

D'altra banda, també s'han de destacar les nombroses sessions formatives i informatives realitzades arreu de Catalunya, en matèries vinculades amb la legislació d'estrangeria, els drets laborals, la mobilitat internacional de treballadors i la sensibilització davant dels estereotips i els prejudicis.

Aquestes sessions s'organitzen conjuntament amb les diferents administracions amb qui tenim establerts acords de col·laboració. Volem destacar la nostra participació en la trobada d'entitats del Consell Municipal d'Immigració de Barcelona, que organitza anualment l'Ajuntament d'aquesta ciutat, i la participació en les jornades de mobilitat internacional organitzades per la Direcció General d'Immigració de la Generalitat de Catalunya.

A continuació, es mostra la relació d'aquestes sessions:



ASSEMBLEES INFORMATIVES A TÈCNICS I USUARIS		
LLOC	TEMA	ASSISTENTS
Terrassa, Igualada, Berga, Manlleu, Sta. Coloma Gramenet, l'Hospitalet de Llobregat, el Prat de Llobregat, Vilanova i la Geltrú, Manresa, Martorell i Sabadell, Cerdanyola del Vallès	6 tallers d'apropament al món laboral 18 sessions informatives sobre acollida i coneixement de l'entorn 7 xerrades sobre aspectes bàsics de la Llei d'estrangeria 6 sessions sobre drets laborals i estrangeria 1 sessió sobre nacionalitat 1 sessió sobre règim comunitari 5 sessions sobre reagrupament familiar 2 tallers formatius sobre reagrupament familiar	
	TOTAL	1.350
MOBILITAT INTERNACIONAL DE TREBALLADORS		
Guissona, Barcelona, Cornellà de Llobregat, El Vendrell, Falset, Montblanc, Reus, Tarragona, Barcelona, Cerdanyola del Vallès, Igualada, Manlleu	1 xerrada: guia bàsica per anar a treballar a Europa 2 sessions projecte Mobi-pro EU 2 xerrades sobre mobilitat per a joves 5 xerrades sobre mobilitat internacional a la província de Tarragona 2 sessions teatralitzades	
	TOTAL	550
DESMUNTANT PREJUDICIS		
Barcelona Milà (Itàlia)	2 presentacions de la proposta didàctica Desmuntant prejudicis	
	TOTAL	125
TOTAL		2.025



Per últim, volem destacar l'esforç realitzat des del CITE per garantir l'adequat reciclatge dels nostres professionals. Durant l'any 2014 s'han realitzat diverses sessions formatives sobre diferents temàtiques: sessió sobre mobilitat i treball precari a Europa; treball temporal a França; taller formatiu sobre règim comunitari; sessió formativa sobre mobilitat internacional. Viure i treballar a Bèlgica; sessió formativa sobre els CIE; conferència de Miquel Angel Aguilar, fiscal de delictes d'odi i discriminació de Catalunya, i conferència Immigració, treball i gestió de la diversitat, d'Eduardo Rojo Torrecilla, catedràtic de Dret del Treball i de la Seguretat Social de la UAB.

Barcelona, febrer de 2015